

Petrolej.

Naši poslanci so prisiljeni dovoliti v novo obdačenje petroleja, to pa tistega, kojega iz drugih dežel k nam na prodajo dovažajo. Od takšnega petroleja bodo financarji pobirali večjo colnino. Trgovci bodo morali za meterski cent tujega petroleja na meji plačevati namesto sedanjih 3 fl. zanaprej — 10 fl. v zlatu. Vsled tega bo petrolej dražji, kakor vsaj liberalci trdijo, in baje s tem bodo zlasti ubožnejši in siromašnejši ljudje, ki petrolej za svečavo žgejo, hudo zadeti. No, in sedaj upijajo liberalci rekoč: no, glejte, kako slabo konservativno nemški in narodno slovenski poslanci gospodarijo, sedaj še niti siromakom ne prizanašajo in jim podražavajo najpotrebnejšo svečavo. Toda neopravičeno in krivo je upijanje liberalcev, ki so največ po svojej 20letnej zapravljenosti povzročili velike državne stroške. Te moramo pokriti ali s tem da kakor liberalci dolgove delamo in svoto državnih obrestij množimo, ali pa večjo dačo vržemo na grunte, hiše itd. Ne prvo, ne drugo ne kaže in zatorej je še najbolje pomnožiti državne dohodke z indirektnimi davki. In tukaj je obdačenje petroleja najzdatnejše in najpravičnejše sredstvo. No, in to hočemo v naslednjem dokazati.

Še ni dolgo od tega, da so ljudje smrdljivi petrolej malo poznali. V 15—20 letih zgodila je se tukaj velika prememba. Skoraj ni hiše, kder bi petrolej ne žgali. Vsak zna, da za manjše denarjev ni mogoče dobiti lepše in boljše svečave.

Amerikanci so zasledili neizmerne zaloge petroleja pod zemljo. Kmalu jih navitajo. Dobljeni petrolej umejo brž dobro snažiti in kot čisto svetlo olje brez poprejšnjega nadležnega smradu pripravljati. Začnejo ga precej po celem svetu v zabojih razpošiljati in prodavati, tudi v Evropo. Ljudje se novej svečavi hitro privadijo, ker je veliko lepša in cenejša od lojenih in voščenih sveč. Ne dolgo potem zasledili so tudi na Nemškem v Hanoverskem, dalje na Ruskem in Rumunskem pa tudi pri nas v Gališkem prav bogate jame petroleja. Tukaj si že veliko tisoč ljudj služi kruha s tem, da petrolej iz zemlje spravljajo in potem čistijo. Sedaj ga na leto za svečavo priredijo okolo 160.000 meterskih centov (met. cent = 100 kilo). To je velike važnosti za ubožno deželo Gališko pa tudi za celo Avstrijo, kajti sedaj nam ni treba toliko, kakor poprej kupovati ameriškega ali ruskega petroleja. Imamo ga v lastnej državi dovoljno in denar lahko ostane doma. Amerikanci nam ne morejo več tako lahko, kakor l. 1876 nagajati in ceno petroleja samovoljno in preveliko nastavljati.

Meterski cent petroleja veljal je na Dunaji l. 1871. 29 fl. 10 kr., l. 1872. 27 fl. 39 kr., l. 1873. 23 fl. 75 kr., l. 1874. 19 fl. 19 kr., l. 1875. 19 fl., l. 1876. 18 fl. 60 kr.

Proti koncu l. 1876 pa so pohlepni ameriškanski trgovci se pomenili med seboj in ceno potisnoli naenkrat do 31 fl. 50 kr. Toda ovo priliko

so porabili drugi posestniki petrolejskih jam ter so pripeljali svojega blaga in Amerikance precej ukrotili. Petrolej je potem veljal l. 1878. 17 fl. 50 kr., l. 1879. 16 fl. 75 kr., l. 1880. 16 fl. in l. 1881 samo 15 fl. Iz tega je razvidno, kako je cena petroleju od l. 1871 naprej — padala.

Cena je padala, toda množina porabljenega petroleja je naraščala; kajti l. 1869 so čez avstrijsko mejo pripeljali komaj 200.000 meterskih centov, lani pa že 1.400.000. Dostavimo še, da so vrhu tega na Gališkem od leta do leta več petroleja prodali. Iz tega pa je gotovo spoznati, da cena petroleju ne bode večja; če ne bode nižja, ostajala bode, kakoršna je.

Na dalje razvidimo, za kako mali denar nam petrolej služi kot svečava. Svetilnica s petrolejem nalita, ki sveti kakor na primer jedna lojena sveča, gori 10 ur in olje stane $\frac{1}{2}$ krajcarja, lojene sveče pa zgori v 10 urah za 10—11 krajcarjev. Navadno pa dajo takšnej svetilnici svetljeje goreti, kakor gori lojena sveča, in toraj sežgejo za 1—2 krajcarja olja pa tudi boljše vidijo. Kdor pa v 10 urah da za 11—12 krajcarjev petroleja zgoreti, temu tudi sveti luč tako, kakor bi bil kakih 20 lojenih sveč prižgal. Da pa 20 lojenih sveč za 11—12 krajcarjev ni nikder dobiti, to vsakdo zna.

Petrolej dobi se v štacunnah že jako čist in prost neprijetnega duha. Tudi svetilnice so izvrstne. Vsled tega žgejo nekdanj zaničevani petrolej v najimnitnejših hišah. Najbogatejša gospoda rabi petrolej, da zvečer razsvetljuje svoje sobe, dvorane, stopnice, mostovže in veže. Rabijo pa velike svetilnice, da je svetloba zdatna, jasna.

Zatoraj pa je sedaj petrolej najcenejša svečava ne samo ubožnim ljudem, rokodelcem, kmetovalcem, sploh manjšemu prebivalstvu na deželi in v mestih, ampak tudi premožnejšim, bogatcem. Da, slednji ga požgejo najboljšega in največ. No, in tega je se finančni minister, ki potrebuje mnogo denarjev, spomnil in sprožil večji davek ali colnino na petrolej. Ravnal je kakor se spodobi vsakemu razumnemu finančnemu ministru.

(Konec prib.)

Gospodarske stvari.

Kako z mavcem ali gipsom ravnati.

Mavec ali gips obstoja iz žveplene kisline in iz apna. Obe ti tvarini dajete rastlinam bistveno hrano. Tam kjer teh dveh snovi v zemlji primanjkuje ali kjer jih je sploh premalo, tam jih je treba z mavcem nadomestiti, da morejo rastline zopet z uspehom rasti.

Vrh tega ima mavec tudi to moč, take rastlinske redivne snovi, ki v zemlji nerazkrojene spe, razkrojivati in jih tako sposobne rastline vse vzeti in se tako od njih živiti.

Mavec veže amonijak in zabrani preneglo razkrojitev hlevnega gnoja. Ako se toraj v hlevih

mavec na gnoj potroša, tako se napravi več in močnejšega gnoja.

Vrh tega pa se v hlevih še smrad odstrani, ki je živalim in ljudem zelo škodljiv.

Prava reja je rastlini sicer skozi celi čas njene rasti potrebna in za njo zelo važna, prav posebne vrednosti pa je rastlini v njeni mladosti, ko jame mlada rastlina razvijati in obraščati. Toraj nekteri mavec že pri posejevanji z semenom vred pri detelji posejajo. Pri lucernski detelji kaže mavec s semenom vred podarati, da tako ta globoko koreninasta rastlina tudi v poznejših časih svojo hrano dobiva.

Mavec mora prav moknato zmlat biti. Ker se sicer le prav malo da razstopiti, debelejši koščeki le prav malo koristijo. Mavec pa ni nadomestek vsega drugega gnoja. Kdor z njim obilnejše žetve in pridelke dognati hoče, mora tudi z drugim gnojem prav pridno gnojiti. Sicer nastopi v zemlji pomanjkanje drugih potrebnih redivnih snovi in rastline ne morejo veselo prospovati.

Votla sadna drevesa še živa in rodovitna ohraniti.

Marsiktero zlahtno sadno drevo postane dostikrat pred časom votlo. Gospodarju je žal tako drevo podreti in vendar, če se votlina pusti, kakoršna je, gre drevo svojemu koncu gotovo nasproti. Skusil sem, pripoveduje neki gospodar, pred več leti z ilom. Zatlčil sem votlino z ilom, vse natanko trdno zamazal in potem il s katrovncem pra. na debelo pomazal, da ilovice dež ni mogel izpirati in drevo se je ohranilo, oživelo in zdaj zopet lep in obilen sad rodi.

Rijine glivice v krmi mlečnih krav.

Skušnje in kemične preiskave so pokazale, da je bil prah od plev neke žitne sorte, ki je bila rijasta in ki se je med krmo mlečnih krav zatrosil, uzrok, da se je mleko od teh krav hitro pred časom skisalo. V mleku od teh krav je se našlo pri kemični preiskavi mnogo rijinih semenčekov, ki so povzročili, da se je tako mleko hitreje od čistega skisalo. Pri polaganji rijaste krme je toraj previdnosti treba, posebno mlečnim kravam, če se hoče, da se njih mleko dalj časa sladko ohrani in ne skisa. Žitna rija se neškodljiva stori, ako se rijasta krma popari, ali kuha in soli.

Pomoček proti metljajem pri ovcah se od nekterih strani priporoča jelkovo vejevje, ki se ovcam v jasli položi. Ovce ne le šilovje ampak tudi skorjo z vej željno oglodajo in to jih ove hude plučne bolezni obvarje. V čredi jarič je začela ta bolezen prav hudo nastopati. Že se je bilo bati, da ji bode vsa čreda padla kot žrtva. Mnogo ovec je bilo za njo že poginilo. Na kar se je z povedanim pomočkom poskusilo, ovce so ozdravele in bolezen se ni več prikazala med njimi. Skušba ni težka.

Zoper žižke je klorovo apno, ki se mora suho porabiti. Delj časa zraku izpostavljeno začne vlago na se vleči, se maže in slednjič nič ne velja. S pomočjo žlice se vse razpoke, špranje in druge luknje na žitnici in deloma tudi pod s tem apnom potrosijo. Tudi okoli in okoli žitnega kupa se more potrositi. Po osmih dneh se staro apno vkup pomete in novo potrosi. Trikrat tako storiti je dosti in žitnica je čista hudega škodljivca.

Sejmi 6. marca Maribor, sv. Peter pod sv. gorami, Poličane, 10. marca sv. Jurij pod Tabrom, Kapela pri Brežicah, Spod. Polskava, Dob pri Hrastniku, Kostrivnica, na Kranjskem: 7. marca Zalog, 9. marca Brezovica, 10. marca Raka, Smuk, 11. marca Senožece, na Koroškem: 12. marca v Lavmintu, 13. marca Gmintu, na Hrvatskem: 9. marca Koprivnica, 12. marca Kostajnica.

Dopisi.

Iz Dobrne. (Slovenskim učiteljem z oblj pokazalo) je uredništvo nemškega v Gradci izhajajočega časnika „Paed. Zeitschrift“. Iz številke 3 imenovanega lista smo zvedeli, da je začetkom meseca januarja nek „naroden učitelj“ iz slov. Štajara, ki sedaj v Gradci biva, uredništvu ponudil spis, v katerem dokazuje, da se učitelji spodnje-štajarski trudijo brez zdatnega uspeha, ker se mladi ljudje za učiteljski stan pripravljajo v Mariboru s pomočjo drugega jezika, kakor ga pozneje pri podučevanju otrok potrebujejo. Da bi se pa učiteljem in učencem težavno stanje v tem oziru zboljšalo, naj bi v mariborskem pripravnišči učni jezik postal slovenski, t. j. naj bi se prihodnjim učiteljem nanki razlagali v slovenščini, a ne v nemščini, kakor sedaj. V tem smislu spisanega članka uredništvo ni hotelo vzprejeti. Zakaj ne? Opravičevaje se namreč po svojem listu je zatribilo, da so „P. Zeitschrift“ ustanovili nemški učitelji, pa za tega del bi se naj potegoval za slovenske pravice? časopis je „nemški“ in bo tudi ostal a njegovi lastniki ga ne bodo dali iz rok ter spolnovali želje „narodnih fantikov“, t. j. slovenskih prenapetnežev! Ne bomo preiskovali, v kolikej meri ta izraz v istem oziru pa od druge strani zadeva urednika samega, le to pristavimo, da je omenjeni časnik „nemški“ po kopitu dnevnik „Tagespost“, t. j. ekstrasnemški, a o nazorih ali mišljenji takšnih čudno-nemških časopisov, večina pravih in poštenih pa pravicoljubnih Nemcev neče nič slišati. Celjska ekstrasnemška „Zeitung“ je kar veselja poskočila, ker je v „P. Z.“ izmed vrstic brala, da bo ta „zdelani“ učitelj bržčas tisti, ki mu je že parkrat zavidela nadaljevanje naukov na vseučilišči, zatoraj je dotične besede ponatisnila z razprtimi črkami. Takšne brec gospodje učitelji menda niso pričakovali od lista, ki ga sami podpirajo; ne le, da je Cerkvi, katere otroci so, že zdavnaj hrbet pokazal, sedaj še razvidijo, kako njihov časopis misli o prizade-